

SYNTYMYTTIEN ALKULÄHTEILLÄ

Batman ja Jokeri ovat ottaneet toisistaan mittaa jo yli seitsemän vuosikymmentä, eivätkä eläkevuodet vielä häämötä. Vaikka sankari ja konna ovat osoittaneet hämmästyttävää elinvoimaisuutta, ei virallisesti hyväksytty totuus heidän syntyhistoriastaan ole ollut kiveen hakattu.

TEKSTI ANTTI VAINIO

Kustantaja Vin Sullivan oivalsi vuonna 1938 Teräsmiehen bisnesarvon ja pyysi avustajiaan kehittämään lisää kalsaripukuista supersankareita Detective Comics -lehteensä. Nuori lahjakas piirtäjä Bob Kane jutteli Sullivanin kanssa perjantaina ja sai kuulla, että Teräsmiehen luojat Siegel ja Shuster tienaisivat pian tuhansia dollareita viikossa. Kane sai inspiraation ja seuraavana maanantaina hänellä oli uuden supersankarin konsepti valmiina. Batman oli syntynyt.

Linnusta lepakoksi

Tämä oli Kanen oma versio tarinasta. Todellisuudessa miehiä oli kolme: Kanen lisäksi piirtäjä Jerry Robinson ja käsikirjoittaja Bill Finger. Kanen ensimmäinen versio Batmanista poikkesi huomattavasti kaikkien nyky-

ään tuntemasta hahmosta. Se oli punaiseen pukuun pukeutunut kaveri, jolla oli selässään riippuliidintä muistuttava rakennelma. Vaiikutteet oli kaivettu Alex Raymondin Flash Gordonista ja ehkä mahdollisesti Leonardo Da Vincin luonnoksista. Hahmon nimi oli Bird-Man. On todennäköistä, että tällainen sankari olisi vajonnut yhtä unohduksiin kuin saman ajan Black Owl, Blue Flame tai Marvex the Super Robot.

Fingerin mielestä idea ei ollut kummoinen. Mitä jos hahmoa muuttaisi suosittujen pulp-sankarien Shadow'n ja Zorron tyyliin synkeämmäksi? Svengaavampi nimi olisi Batman. Niinpä puvun värit muutettiin mustaksi ja harmaaksi, rintaan lätkäistiin lepakkologo ja selässä oleva lentohökötys vaihtui viittaan. Fingerin osuus kuitenkin nyppi Kanea siinä määrin, että hän myöhemmin väärensi pinon

muka 13-vuotiaana piirtämiään luonnoksia, joissa esiintyivät Bat-Man, Hawk-Man ja Eagle-Man Da Vinci -tyylisten lentolaitteiden kanssa.

Vin Sullivan hyväksyi parannellettu luonnokset ja ensimmäinen kuusisivuinen tarina ilmestyi Detective Comics -lehden numerossa 27 maaliskuussa 1939. Kansi oli Kanen piirtämä, mutta hahmon asento oli kopioitu Raymondin Flash Gordon -ruudusta. Muutenkaan sarjakuva ei omaperäisyydellä loistanut. Finger lainasi juonen vanhasta Shadow-seikkailusta.

Bisnespuolella Kane näytti kuitenkin kynensä välittömästi. Sarjakuva-alalla työskennelleen isänsä neuvosta Kane ei myynyt Batmanin oikeuksia normaalin sivutaksan mukaan vaan neuvotteli itselleen sopimuksen, joka takasi hänelle siivun kaikista myydyistä

Conrad Veidtin esittämä Gwynplaine elokuvassa Nauruihminen (The Man Who Laughs, 1928) toimi esikuvana Jokerille.

Batmanista – unohtaen mainita asiasta kenellekään muulle. Piirtäjät saivat kerta-korvauksena noin 33 dollaria per valmis sivu DC:ltä. Muilta yhtiöiltä huonommin.

Batmanin suosio kasvoi ja DC pyysi Kanelta Batmanille samantapaista taustakertomusta kuin Teräsmiehellä oli. Elokuussa 1939 ilmestyi Bill Fingerin kirjoittama, Kanen luonnostelema ja Sheldon Moldoffin tussaama parisuvien tarina, jossa Bruce Waynen vanhemmat murhataan ja tämä vannoo kostavansa heidän kuolemansa ja käyttävänsä loppuelämänsä sotaan kaikkia rikollisia vastaan.

Fingerin mielestä Batman tarvitsi jonkun jonka kanssa keskustella, kuten Sherlock Holmesilla oli rakas Watsoninsa. Niinpä Detective

Comicsin numeroon 38 ilmaantui Dick Grayson eli Robin (Kanen ehdotus oli humoristinen sidekick Mercury, mutta syystä tai toisesta idea hylättiin). Nimen Robinson oli lainannut Robin Hoodilta. Skidit pitivät hahmosta ja lehden levikki tuplaantui.

Haamujen armeija

Bob Kane ei pitänyt siitä, että vain 17-vuotias Jerry Robinson alkoi saada mainetta Batmanin piirtäjänä talon sisällä. Hän palkkasi lisää haamupiirtäjiä, kuten Dick Sprangin, George Roussoksen ja Jim Mooneyn. Käytäntö oli yleinen. Siegelillä ja Shusterilla, Milton Caniffilla ja Lil' Abnerin piirtäjällä Al Cappilla oli useita piirtäjiä töissä mutta nämä muodostivat poru-

koita ja olivat tekemisissä kollegoiden kanssa. Kane halusi piirtäjiä, joille säännöllinen palkkashekki riitti ja joilla ei ollut mitään tarvetta saada nimeään esille. Hän myös piti huolen siitä, että nämä eivät tavanneet toisiaan. He eivät edes tienneet toistensa olemassaolosta.

– Bob ei ollut sitä tyyppiä joka on valmis jakamaan kunnian, sellainen ei yksinkertaisesti sopinut hänen egolleen eikä ollut hänen tyyliään, totesi Moldoff, joka käytännössä piirsi kaikki 1950-luvun Batmanit Kanen nimissä ja keksi muun muassa Lepakkotyön hahmon.

– Bill Finger on näköjään antanut ymmärtää että hän keksi Batmanin, Robinin ja kaikki muut päähenkilöt ja roistot. Väitös on valheellinen ja täysin vailla perusteita. Minä suunnitelin Batmanin hahmon ja puvun kokonaan itse, ennen kuin pyysin Billin avustamaan tarinoissa. Keksin nimen, logon, muodon ja konseptin. Myös ihmepoika Robin on minun, Kane puolustautui.

Vielä vuonna 1994 Kane lyttysi Entertainment Weekly -lehden haastattelussa arvostelijansa.

– Haamukirjoittajan tai -piirtäjän ongelma on, että joutuu pysyttelemään anonyyminä eikä saa nimeään myöskään tekijäluetteloihin. Jos haluaa krediitit, on lakattava olemasta haamu ja jäljittelijä. On oltava edelläkävijä ja keksijä. Saalis kuuluu voittajille ja tiedän, että vakiintuneessa sarjakuvan historiassa Bob Kane, eikä ketään muuta, tullaan muistamaan Batmanin luoja.

Sarjoissa olikin 1960-luvun puoliväliin asti pelkästään hänen nimensä.

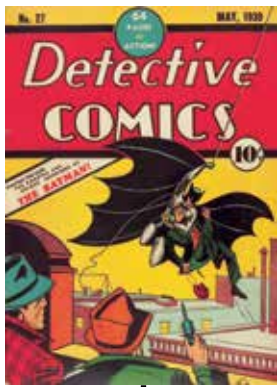
Kuka keksi Jokerin?

Batmanin arkkivihollinen Jokeri ilmestyi kuvioihin Batman-lehden ensimmäisessä numerossa vuonna 1940.

– Jokeri oli minun keksintöni ja Bill Finger kirjoitti ensimmäisen tarinan konseptistani. Bill loi muut hahmot: Pingviinin, Arvuuttajan, Kissanaisen. Hän oli hyvin kekseliäs.

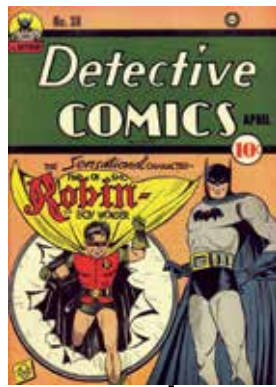
Yksi kuuluisimpia Jokeri-tarinoita on Alan Mooren ja Brian Bollardin Killing Joke (Tappava pila).

Detective Comics #27
Ensimmäinen Batman-tarina

Detective Comics #33
Batmanin syntytarina

Detective Comics #38
Robinin ensiesiintyminen

Batman #1
Jokerin ensiesiintyminen

Näytin ensimmäisessä palaverissa luonnoksen, josta Bill sanoi, että se näyttää Conrad Veidtiltä Nauruihmisessä. Minä ja Bob emme olleet koskaan kuulleet elokuvasta, mutta Bill oli innostunut oudoista leffoista, saksalaisesta ekspressionismista. Pari päivää myöhemmin hän toi meille lehtileikkeen, jossa oli kuva Veidtiltä. Yhdennäköisyys oli hämmästyttävä. Mutta Jokeri oli jo siinä vaiheessa valmis, kertoi Jerry Robinson.

ja sanoi: "Tässä on Jokeri." Kuolemaansa asti Jerry Robinson tulee väittämään, että keksi Jokerin.

Robinsonin mukaan kaikki kolme osallistuivat.

- Bill ja Bob molemmat ansaitsevat kreditoit, mutta konsepti oli minun. Bill kirjoitti ensimmäisen käsikirjoituksen sen perusteella miten oli hahmon kuvannut, minä piirsin ja Bob myös. Bob ei keksinyt ketään muuta hen-

tenkin syytä muistaa, että 1930-40-lukujen taitteessa sarjakuvasta kasvoi merkittävä bisnes. Esimerkiksi vuonna 1941 julkaistu ensimmäinen numero Kapteeni Amerikkaa myi yksistään lähes miljoona kappaletta.

1950-luvun puolivälissä koko sarjakuva-ala joutui kuitenkin sensuurisäännöstö Comics Coden ja television nousun yhteisvaikutuksesta syvään lamaan. Vuoteen 1964 mennessä Batmanin levikki oli pudonnut niin alhaiseksi, että DC oli päättänyt lopettaa koko julkaisun, mutta vuonna 1966 Bob Kane onnistui taas: ABC-yhtiön hassusta TV-sarjasta tuli järjettömän suosittu. Sarja myös nosti taas sarjakuvan levikin jyrkkään kasvuun. Kane oli onnistunut neuvottelemaan itselleen osan voitoista.

Bill Fingerin kuollessa 1974 köyhänä, unohtettuna ja alkoholisoituneena ei DC edelleenkään tunnustanut häntä edes osittain Batmanin luoja. Finger oli valmistunut samasta DeWitt Clinton -koulusta pari vuotta ennen Bob Kanea. Hän oli sivistynyt, hyvä suustaan, masentunut ja kova ryyppäämään. Finger halusi oikeaksi kirjoittajaksi, joka olisi tunnettu romaaneistaan ja novelleistaan. Silti hän nautti laadukkaammista pulp-lehdistä ja oli valmis kirjoittamaan mitä vain täytettä, jos sillä takasi itselleen elannon kirjoittajana.

- Bill oli murtunut, koska ei saavuttanut urallaan mitään merkittävää. Hänestä tuntui, ettei hän ollut täysin käyttänyt kaikkea potentiaaliaan ja että menestys oli vältellyt häntä, kirjoitti Kane.

Vuonna 1989 Tim Burtonin Batman-elokuva löi kaikki edelliset kassaennätykset. Bob Kane sai osuuden lipputuloista.

Tiettävästi ainakin kerran Kanen murtomattomalta näyttäneen suojaus petti. DC:n pitkäaikainen toimittaja Julius Schwartz kertoo: - Sain Kanelta sivun, jossa en ollut tyytyväinen hänen piirtämänsä käteen ja käskin tehdä sen uudestaan. Kane totteli, mutta tulos oli yhtä huono. Kolmannella kerralla hän oli pyytänyt kollegaa hoitamaan homman. Kun ihmettelin, että mikä helvetti tässä nyt on ongelma, Bob vastasi: "lahjakkuuden puute".

Bob Kanen ehdotus Batmanin kumppaniksi oli humoristinen sidekick Mercury.

- Olin pohtinut konnani huumorintajua ja tarvitsin sille hyvän nimen. Jokeri tuli heti alkuun mieleen ja siitä tietysti pelikortit. Painuin siis etsimään täyttä pakkaa, josta voisin kopioida hahmon. Sen perusteella piirsin ensimmäisen kuvan Jokerista.

Bob Kanen mielestä Robinsonilla ei juurikaan ollut osuutta Jokerin syntyyn.

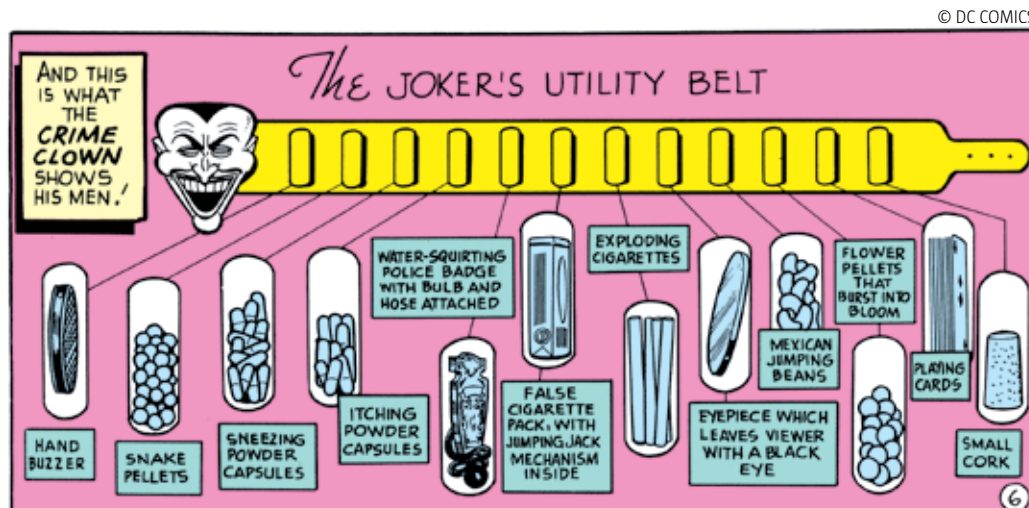
- Bill Finger ja minä loimme Jokerin. Jerry Robinson toi minulle pelikortin, jokerin, siinä koko juttu. Bill Fingerillä oli kirja, jossa oli näyttelijä Conrad Veidtin kuva. Hän näytti sen

kilöä, paitsi ehkä Two-Facen. Bill Finger oli se luova voima. Välillä ajattelen, että Bill arvosti itseään niin vähän, ettei ottanut itselleen hänelle kuuluvaa kunniaa. Hän oli niin epävarma ja lannistettu.

Kanella ei ollut itsetunto-ongelmia.

- Bill kyllä naputteli ne tarinat, mutta ne olivat yhteistyötä. Iso osa ainutlaatuisista konsepteista ja juonenkäännteistä oli lähtöisin minun hedelmällisestä mielikuvituksestani.

Kiistely jälkikäteen siitä, kuka keksi mitään, saattaa kuulostaa naurettavalta. On kui-

Batmanin varustevyöllä saavuttaman edun takia Jokeri valmisti itselleen oman vyön Batman-lehdessä #73.

LÄHTEITÄ: GERARD JONES: MEN OF TOMORROW – THE TRUE STORY OF THE BIRTH OF THE SUPERHEROES (WILLIAM HEINEMANN 2005) THE COMICS JOURNAL #264 JA #271 LISÄLUETTAVAA AIHEESTA TARJOAVAT MM. TURKULAISTEN BATOLOGIEIN KIRJA BATMAN AUKENE! (LIKE 1988) JA SUOSITELTAVA FANZINE ALTER EGO.